

Nr. 14.
An. X.
1886.

Gherl'a
15/27
Jul.

MICULU FAMILIEI

DIARIU BELETRISTICU SI ENCICLOPEDICU LITERARIU.

DESPRE ANGERI.

(Vedi si illustratiunea de pe pag. 204—205.)

Acum ascépta dara, se-ti spunu eu, fiulu meu,
Cà cum suntu angerasii in ceriu... in Eliseu. —
Aloru fația e alba... si asia de-ncântătoare
Precum in di de véra suntu radiale de sóre;
Si ochii loru suntu vineti... si mândri lucitori...
Pe capu au peru de auru, pe peru cununi de flori;
Er micle-aripióre facute suntu din radia
De luna, ce in nópte feericu luminéza;
Si asia ei draga sboru
Prin aeru, linu, usioru...

Acum ascépta dara, se-ti spunu eu, fiulu meu,
Cà cum sboru angerasii in ceriu... in Eliseu. —
Asia de linu cá fulgii de néua usiorei,
Asia de linu cá lun'a mergendu pe calea ei,
Asia linu cá graantiulu cându vrea-a incolti,
Asia linu cá mirosulu cându tinde a se latí,
Asia linu cum pe arbori zefirulu se clatina,
Asia linu cum strabate a sórelui lumina;
Asia ei draga sboru
Prin aeru de usioru.,.

(R. LÖWENSTEIN.)

Acuma mai ascépta, se-ti spunu eu, fiulu meu,
De ce suntu angerasii in ceriu... in Eliseu. —
Cându miculu orfanu plânge de fôme si dorere,
Indata ei din ceriuri i ducu lui mangaere;
Cându mam'a lânta fiu-i adese innoptéza,
Acolo suntu si densii cu ea de priveghiéza,
Si cându pruncii adese 'n periculu se gasescu,
Si nu-i lânta ei nime si plângu se tânguiescu,
Indata-acolo sboru
Prin aeru ei usioru...

Voire-ai si tu draga! se fii unu angeru blându!?
In lume nu poti angeru a fi tu nice cându, —
De cumva inse sinu-ti va fi candidu... curatu,
Atunci — angeri 'n giuru-ti sburávoru ne'ncetatu;
Si cându lumea 'nainte-ti cu ceatia se va-'ncinge
Si 'n ochii tei lumin'a incetu, incetu s'a stinge,
Vedévei cum atuncia din raiulu luminos
Sburávoru ei in josu
La tene, si te-oru duce in ceriu la Domnedieu, —
Acolo vei fi si tu,
Unu angeru scumpulu meu!

FLORIANU SELAGIANU.

B A B E T ' A .

Romanu.

(Urmare.)

CAPITOLUL XXV.

Céiulu.

Babet'a se sculase desu-de-deminétia si in contr'a obiceiului ei se coborise josu, ceréndu a vorbi cu cocón'a

Dómn'a Sasanu o primi.

Orele noptii imblândiserà pe cocón'a, care erà lasatóre din fire si care deci nu poteá persiste tēmpu mai îndelungatu in starea de revoliutiune sufletésca in care o aduse-se scen'a dela més'a de céiu din sér'a trecuta.

Dar' cocón'a Sasanu nu numai cà erà imblândita ci chiar' deprimata, pare cà se sfiá de guvernanta. I venise cà unu sēmtiu de caintia, cându se gândi la violenti'a cu care o tratase. Se intielege cà nici vorba nu mai poteá fi de o persistentia in hotarirea enuntiatã, cà guvernant'a se parasésca cas'a.

Cum intrã Babet'a la dēns'a observã dispozițiunea favorabila a cocónei pentru dēns'a si cu minte cum erã, 'si formã indatã unu planu de purcedere.

„Sarutu mânilé cocóna“ dîse ea smerita cum nu mai fuse-sè nici odata dinaintea dómnei Sasanu.

„Buna deminéti'a,“ respunse acést'a, apoi tacù acceptându cu neastēperu se auda, ce voiesce guvernant'a.

„A séra v'ati superatu pe mine fãra cauza,“ reluã guvernant'a cu tonu fonfaioriu, cà-ci ast'felu vorbiã dēns'a totu-de-a-un'a cându voiã se fie staruitóre.

„Fãra cauza?!“ intrebã dómn'a Sasanu cu tonu lungitu.

„Dã, cocóna. Unu sēnguru cuvēntu ar' fi respitu banuel'a d.-t'ale atãtu de vatematória pentru mine.“

„De ce nu ai spusu acelu cuvēntu.“

„Fiindu-cã nu voiãm se intaritu pe domnulu Sasanu . . . cà-ci din partea d.-s'ale n'am observatu nemicu, cu atãtu mai multu inse din partea Tomitiei . . .“

„Tomiti'a ar' poté se-ti fie fiiu.“

Babet'a tresari.

Dómn'a Sasanu crediù, cà guvernant'a s'a sēmtitu vatemata fiind-cã o facu-se asia de betrana. De unde se se fi gânditu ea, cà ghici-se adeverulu.

„Voiãm se dîcu . . . cà-i numai unu baietielu — tēneru . . . fragedu . . .“ îngânã dómn'a Sasanu.

„Baietielu,“ replicã Babet'a invingēndu-si turburarea, „dar' muncitu deja de foculu amorului. I va trece . . . cu tēmpulu. Findu convinsa de acést'a si sciindu, cà este de mare folosu comerciului domnului Sasanu nu numai cà nu am datu de golu

pãna acum, dar' pentru a orbi pe sotiulu d.-t'ale am recursu la unu mijlocu periculosu, dupa cumu m'am convinsu acum.“

„Mijloculu d.-t'ale . . . ?“

„A fostu cochetari'a,“ marturisi Babet'a cu jumetatea vóce.

„In adeveru unu mijlocu fórté periculosu, cu atãtu mai periculosu cu câtu barbatii, dupa cum amu vediutu si in acestu casu, n'ascépta de câtu cea mai slaba urma de prevenientia pentru a-si perde mintile.“

„Suntu gata, dómn'a mea, a suferi consecințele — prostiei mele. Voiu parasí cas'a d.-vóstre. N'amú voítu se plecu inse, fãra se fi încercatu, a te convinge cà cu nedreptu m'ai invinovatitu pe mine. Este o mare pedépsa ce trebue se-mi iãu pentru o buna intentiune reu executata,“ adause nemtióie'a, care nu mai fonfaiã ci plãngeã. „I-mi pare reu numai de bieteles fete, — cà-ci d.-t'a nici cându nu m'ai iubit, ér' de domnulu Sasanu mi-a venitu o gróza de cându am vediutu, câtu de lesne — uita de d.-t'a.“

„Domnisióra,“ reluã dómn'a Sasanu, „scíi bine, cà eu numai ipocrita nu potu se fiu. Déca vrei se scíi, afla cà nu te-am iubitú nici odata, acum inse te urescu. Prim urmare este o necesitate neevitabila, cà se parasesci cas'a mea“

„Babet'a 'si sterse lacrimelé din ochi si aruncându o privire de ura nespusa asupr'a dómnei Sasanu: „Ai tóta dreptatea, fiindu-cã ai potea dómn'a mea. Nu voiescu se ti-o disputu, bá nici nu voiescu se-ti spunu câtu de usioru ti-asíu poté luã loculu . . .“

„Nerusinata! . . .“

„Te rogu nu te aprinde dómnua! Scíu cà esti gat'a a me scóte la momentu din casa, inse scíu si ace'a, cà esti cu minte, esti domóla si nu-ti place scandalulu. Te rogu dar' a-ti recascigã acelu cumpētu admirabilu, ace'a linisce olimpica, ace'a nepasare — asíu poté díce, pentru care te-am invidiatu totu-de-a-un'a, ér' cându vei fi liniscita, vei recunósce cà n'ar' fi decãtu a usã de dreptulu meu celu firescu, déca asíu incepe se facu celu mai cumplitu scandalu, indatã ce me vei espune criticeí ori cui ar' fi. Nu voiescu se te silescu, cà se me tii in casa, dar' voiescu, cà se aibi aparinti'a, cà si cându v'asi parasí eu pe d.-vóstre. Deci te rogu lasa tóte cum au fostu mai nainte, pãna de séra numai. De séra inse la més'a de céiu fã-mi o observare cu privire la educatiunea feteloru. Eu me voiu aprinde si-ti voiu cere indatã congediulu, d.-t'a firesce, cà mi-lu vei dá . . .“

„Bine, bine . . . fie cum doresci,“ facù dómn'a Sasanu, care fiindu nedepriusa cu asemenea iritatiuni, staruiã se scape de presenti'a guvernantei.

„Tu ai voítu-o“ díse Babet'a ducându-se.

Fie criminalulu câtu de mare, avé-ar' anim'a cea mai spurcata, totusi nu va face nici odata reulu fãra pretextu, ori câtu de nelogicu si nepotrivitu ar' fi.

Acestu adevèru este de multu recunoscutu. Ingeniosulu Aesopu ni l'a representatu in modu clasicu in fabul'a s'a despre „lupu si mielu.“

— „Ce-mi turburi ap'a,“ dîse lupulu catra mielu, care beuse din josu de elu. —

„Tu ai voitu-o“ 'si repetà si Babet'a, luându acea bucatica de zacharu pe care o preparase a sèra si punèndu-o cu mare inrigire in busunariu.

La diner domnulu Sasanu erà fòrte miratu a nu vedé nici o schimbare.

Dupa scen'a din sèr'a trecuta se asceptase a gasi pe soçi'a s'a iritata, pe guvernanta mâhnita si trista.

Nemicu dia tôte acestea.

Nici celu mai micu semnu nu denotà furtun'a care bântuise in mijloculu loru.

Domnulu Sasanu credeà dupa aceste tôte cà se inpacà-se vrajb'a casuica totu asia de iute precum venise, si erà multiamitu.

Sèr'a la céiu Babet'a facù onorurile cá de obicei.

Dintâiu servi pe dóm'n'a Sasanu, apoi pe domnulu, pe Tomiti'a, pe fetele de-a rëndulu in fine si pe sène.

„Lucru de desperatu,“ dîse ea de-odata.

„Ce ai domnisióra?“ intrebà domnulu Sasanu alarmatu.

„Dela unu tîmpu incòce trebue se-mi constatu totu mai desu unu defectu fòrte superatiosu, ba chiar' nefericitu.“

„Ce defectu?“

„Suntu prea adese-ori distrasa. Acum de esemplu afu o bucatica de zacharu in busunariu. Me temu cà in locu de a-lu fi aruncatu in cèsc'a dómnei, l'am pusu in busunariulu meu.“

Si dicèndu acèst'a cu unu glasu strainu, care pareà a vibrà de-o emotiune ascunsa, aruncà bucatic'a de zacharu ce scose-se din busunariu in cèsc'a dómnei Sasanu.

„Asia-i cà céiulu d.-t'ale nu erà destulu de dulce,“ bálbai ea, facèndu-se galbena.

Dóm'n'a Sasanu de cându se puse-se la mèsà se totu gândeà si resgândeà la scen'a ce, dupa intielegerea de adi deminètia, aveà se aiba locu intre guvernanta si ea si acestu gându, care-i erà totulu neplacutu, o preocupà atâtu de multu încâtu nu dete nici o importantia straniului pretestu, ce intrebuintia-se Babet'a pentru a introduce din busunariulu ei o bucatica de zacharu in cèsc'a s'a, si nu observà nici strani'a framèntare in care se aflà Babet'a in tîmpulu esecutatiunei.

Tomiti'a cându erà lângà Linuti'a nu mai scià de altu nemicu, decâtu de dèns'a. Ba nici de dèns'a, ci numai de acelu sèmtiu, care muncindu-lu, f-i erà unu isvoru de fericita preocupatiune.

Leniti'a pe lângà ace'a, cà o neliniscia pre-senti'a Tomitiei erà impreuna cu soru-s'a Sofi'a asia de petrunsa de superioritatea guvernantei, încâtu n'ar' fi indrasnitu nici odata a criticà vr'un'a din vorbele séu faptele ei.

Si acum ascultaserà cu unu feliu de veneratiune la marturisirea guvernantei, ce li-se pareà

sublima, unu modelu de modestia si de abnegatiune si nu gasirà, firesce, nemicu suspectu in ace'a, cà se grabi a pune zacharulu uitatu in cèsc'a din care dîceà cà lipsesce.

Numai domnulu Sasanu, care de cându se legase nemtióc'a de elu, o urmarià necontentu cu gândulu, ér' cându erà lângà ea — cu ochii observa-se incurcal'a, sfial'a ei. Ast'a-i facù o urita impresiune, asia de urita, încâtu erà p'aci, p'aci se smuncèsca cèsc'a din mânile soçiei-s'ale, cà se nu bee céiulu in care se topise deja bucatic'a de zacharu.

De dóue ori intinse-se mân'a si de dóue ori si-o retrase-se era, ametitu de lung'a si petru-dietóri'a privire ce-i aruncà-se guvernant'a in amen-dóue rëndurile.

Dóm'n'a Sasanu beù totu céiulu.

Crim'a erà consumata!

Otrav'a cu care fuse se imbibata acea bucatica de zacharu ce scose-se guvernant'a din busunariu, si care nu erà alt'a de câtu ace'a ce preparase in sèr'a trecuta cu atât'a igrigire, otrav'a dîcemu incepù a lucrà indata in stomaculu nefericitei dómne Sasanu si a-si aretà efectulu.

Fù apucata de nesce doreri gróznice de capu, care o silise a se retrage, fara de a fi esecutatu scen'a despre care se intielese-se deminètia cu guvernant'a, cu scopu cá acèsta se-si dee dimisiunea.

Domnulu Sasanu vedièndu indispositiunea soçiei s'ale, avù unu atacu de remuşcare. Aruncà o privire plina de reprosiu asupr'a guvernantei.

Acèst'a zimbì cu malitia, si dîse:

„Speru cà reulu nu va fi atâtu de mare, precum ne tememu in acestu momentu. Dóm'n'a Sasanu n'a cerutu ajutoriulu unui medicu, deci se nici nu-o contrariamu tramitiendu cumv'a unulu fara de voi'a ei.“

Si la aceşte cuvinte aruncà domnului Sasanu o privire espresiva.

Se tresarì sub influinti'a acestei priviri fascinatóre, care-lu tintuise locu si f-i luà poterea morala de a alergà intru ajutoriu nefericitei s'ale soçii, dupa cum 'lu mènà necontentu consciinti'a s'a cea alarmata.

Guvernant'a nu redicà mès'a pentru a tièneà pe domnulu Sasanu, sub control'a ei, cà-ci 'lu vedeà in lupta cu sène.

In fine dupa vre-o óra, petrecuta destulu de tristu, se sculà dela mèsà.

„Nópte buna,“ dîse ea càtra domnulu Sasanu ducèndu-se cu fetele. „Dóm'n'a pare a fi linicita . . . acum ar' fi si prea târdiu a chiemá pe medicu . . . prea a inaintatu . . . tîmpulu . . .“

Aceste cuvinte furà insoçite de nesce priviri, care nu mai lasarà nici cea mai mica urma de indoièla in sufletulu domnului Sasanu.

„Prea tardiu, prea tardiu,“ 'si repetà elu ducèndu-se a se pune in asternutu, unde nu potù gustà nici o odichina cà-ci pilotele cele pufóse si saltau'a cea móle i se facuserà pline de ghimila intiepetori.

CETELE ANGERESCI.

CAPITOLUL XXVI.

Opiniunea publica.

Cocón'a Tîc'a locuía in mahalau'a Lucaciu.

Vecinele se adunáu adese-ori pela domniaei, pentru a luá o césca de cafea, o linguritia de dulcétia cu unu paharu de apa rece si a pune apoi lumea in cale.

Vorbiá de câte tóte, asia încátu ascultându la vorbele domnialoru vomu fi pe deplinu informati de opiniunea publica, care domniá prin tóte mahalalele Bucuresciloru — câtu in privinti'a politiceii mai inalte. Dar' cocón'ele din mahalau'a Lucaciu mai vorbiáu si de lucruri de unu interesu secundariu, de intemparile private, familiare séu individuale de prin mahalaua si din partile invocate.

Ne-amu alesu societatea din Lucaciu nu numai din motivulu, cá cunóscemu pe cocón'a Tîc'a, amic'a dómnei Mari Sasanu, dar' si pentru-cá acolo vomu audí nescé nouatati, care ne intereséza prea multu si care ne voru pune in curentulu întempariloru.

„Vai de noi“, dícea cocón'a Saft'a, o dama grasa si rosfe la fačia, „o se ne scumpésca pana si carnea.“

„Si vinulu si tiuic'a“ adause dóm'n'a Lefter'a, care aveá unu nasu cárn rosiu la vârflu.

„Asia dieu, se voru scumpí tóte,“ afirmá si cocón'a Tîc'a.

Dómnele Zinc'a si Catinc'a nu mai díserá nemicu, ci se multiemira a oftá.

Unu tēmpu óre-care nu se mai audí decátu zîrgatulu aceloru de tricotatu, cá-ci aceste cocón'e, care mai tóte se trageáu din Ardealu, eráu atátu de harnice, încátu nu steteáu fâra de lucru nici prin sindrofii, ci faceáu mereu la ciorapi.

Cu câtu le umblá gur'a mai tare cu atátu le sporiá si lucrulu mai bine, de óre-ce 'si bateá tactulu cu aculu.

„Adeveratu se fie dieu?“ întrebá de-odata dóm'n'a Zinc'a.

„Cum se nu fie dreptu, dór' Jenache alu meu va sci mai bine cá ori cine. L'a chiamatu la ministerulu de resboiu cá se-i dee contractulu de fēnu si orziu, ce va trebui pentru caii casaciloru,“ díse dóm'n'a Saft'a.

„Dreptu se-ti spui,“ incepú cocón'a Catinc'a, „d'abia asceptu se vedu pe vre-unu oficieru zdravenu de casaci.“

„Eu nu,“ observá Zinc'a.

„Nu, fiindu-cá te multiamesci a vedéa pe ofitieri nostrii,“ replicá Catinc'a ridiēndu.

„Dá, cá patrióta, inse nici de cumu in sensulu cum-o intielegi tu,“ díse Zinc'a cu focu.

„Aproposito de patriotismu,“ adause Lefter'a, „se díce cá armat'a nóstra va luá parte la resboiulu dintre muscali si turci.“

„Toemai voiámu se plāngu pe bietii nostrii coconasi, pe cei incinsi cu sabii, ce va fi de pielea lor seracii de ei!“ se amestecá si dóm'n'a Saft'a in vorba.

„Dieu nu sciu nici eu ce isprava voru mai face pe câmpulu de resbelu. Soldatii nostrii n'au mánuitu arm'a de câtu la parade, multu la manevre,“ afirmá cocón'a Tica.

„Soldatii s'oru purtá ci cum s'oru purtá, dara ofitieri, coconasii, cum i-a dísu atátu de bine dóm'n'a Saft'a, me temu cá jumetate din ei voru fugí la prim'a pușcatura,“ continuá Catinc'a.

„Vomu vedé,“ facú Zinc'a, „eu un'a tiēnu cu Rosetti si dícu, cá armat'a nóstra va uimí lumea intréga!“

„Ha, ha,“ ríse Catinc'a, „credu si eu, ci o va uimí prin destrabalarea ei. Ast'a n'o dícu dela mine, ci am audítu-o dela barbatii, cari se pricepu la asemenea treburi.“

„Nimeni nu póte judecá pe omu, pâna nu l'a vedíutu la munca,“ se întrebuse Zinc'a cu zelu. „Cei cari pretindu cá ofitieri nostri n'au curagiu si cá nu se pricepu la ale resboiului, nu sciu ce vorbescu...“

„No, no, rogu-te,“ o intrerupsé Catinc'a, „dóra nu ai vré cá se fii mai cu minte de câtu noi tóte. Nici un'a din câte suntemu aici nu-i de parere t'a, prin urmare trebuie se fie cum dicemu noi.“

„Ce sciti voi,“ strigá Zinc'a indignata.

„Dreptu-i cocón'a Tica,“ întrebá acum cocón'a Saft'a, „cá a muritu Mari Sasanu, d.-t'a trebuie se scii, cá i-ai fostu pretina.“

„A muritu serman'a,“ respunsé cocón'a Tîc'a cu fačia intristata. „Déca ar' fi ascultatu de mine ar' traí si astadi.“

„I-ai spusu vr'unu leacu pentru ból'a ei si n'a vrutu se-lu iee. Ce bóla a avutu?“

„Doftorii dícu cá a avutu unu feliu de lingóre,“ respunsé cocón'a Tîc'a.

„Scii se tamaduesci lingórea,“ întrebá cocón'a Saft'a cu interesu.

„Ba nu, nici odata de cându suntu n'am facutu vr'unu leacu nici pentru mine nici pentru altii.“

„D'apoi ce spuneái, cá déca te-ar' fi ascultatu...“

„Asia este, se sciti de bine, cá n'ar' fi muritu biat'a Mari, déca ar' fi scosu pe guvernanta, dupa cumu i-am dísu de multu.“

„Ce póte avea guvernant'a cu mórtea ei?“

„De buna séma va fi necajitu-o de-i va fi turburatu tóta firea.“

„Da, a necajitu-o destulu.“

„Vedeti cá-i asia cum spuneám eu!“

„Dar' nu necasulu a omoritu-o!“

„Nu!?“ facú întregulu coru, apoi întrebará tóte de-odata, „ce dara?“

Cocón'a Tîc'a se uitá impregiuru, cá si cum ar fi voítu se se convinga cá nu-o póte audí nici o urechia streina, apoi díse:

„Déca-mi fagaduiti, cá nu ve-ti vorbí catra nimeni, ve spui temerile mele!“

„Ti fagaduimu.“

„Eu,“ începù cocón'a Tic'a, apoi se opri si schimbându glasulu dîse: „dar' veniti mai aprópe cá nu-i bine se spui in gur'a mare ce'a ce sciu.“

Cocónele se strinserà in jurulu ei.

„Eu,“ siopti acum'a cocón'a Tic'a, „suntu convinsa cá blastemat'a de nemtióica a otravitu pe biat'a Mari.“

„A otravitu-o!“ repetà corulu uimitu.

„Da,“ afirmà cocón'a Tic'a.

„Ce te face a crede ast'a,“ întrebà cocón'a Saff'a.

„Apoi se vedeti...“ continuà cocón'a Tic'a.

„Dupa cum sciti erám prietina buna cu reposat'a.“

„Da scimu.“

„O cercetám adese-ori. Cându am vediutu pentru ântai'a-si data pe nemtióica, nu mi-a placutu.“

„Este urita?“ întrebà Zinc'a.

„Nici urita, nici frumósa, destulu cá nu-mi placeá de locu, cá-ci prea se purtá fâra cuviintia façia de biat'a Mari.“

„Ast'a inse nu te póte face a crede, cá a otravitu pe stapêna-s'a.“

„Dar' apoi, am eu si alta cauza.“

„S'a plânsu vre-odata Mari de dêns'a catra d.-t'a!“

„De multe ori!“

„Este óre si soçiulu ei la mijlocu?“

„Pst“ facù cocón'a Tic'a, si începù a vorbi si mai incetu, „nu ve jucati cu draculu.“

Cocónele se strinserà si mai multu in giurulu ei.

„Spune de, ce scii si nu ne mai chinui.“

„Êta cá nici nu mai resuflamu de aseptare.“

„Apoi ascultati dara in tacere!“

„Cum am auditu cá s'a bolnavitu Mari,“ dîse acum cocón'a Tic'a vorbindu cu mare placere, „m'am dusu la dêns'a. Vai câtu erá de schimbata, cu tóte cá nu jaceá de câtu de vr'o dóue díle numai.“

„Ce ai pentru Domnedieu,“ o întrebái cu compatimire.

„Ah moru!“ suspinà dêns'a, „da-mi se béu, 'mi arde buzele, 'mi arde anim'a.“

„Se-ti facu o limonada?“ întrebà guvernant'a, care erá lînga patu.

Te rogu?“ dîse bolnav'a.

Guvernant'a esí.

„Mari draga,“ i dîsei eu, cá si impinsa de o potere necunoscuta, „eu nu m'asi increde in acêta nemtióica.“

„Mari se uità spariata la mine si voiá se respundia cev'a, dar' in acelu momentu intrà guvernant'a aducându limonad'a si urmata de domnulu Sasanu.

„Pareá cá si cându ar' fi avutu amêndoi o disputa impreuna, cá-ci domnulu Sasanu erá rosii la façi'a ér' guvernant'a tremurá asia de tare incátu zirguia linguriti'a in paharulu cu limonada.“

„Poftimu limonad'a,“ dîse guvernant'a ajungêdu la patu dinaintea bolnavei.

„Mediculu mi-a recomêdatu se-ti dáu din lécuri, de câte ori 'ti va fi sete, se nu beai dara limonad'a,“ dîse domnulu Sasanu fórte ingrigiatu.

„Nemicu mai bunu decátu o limonada in contr'a ferbintielei,“ adausè guvernant'a, care pareá contrariata de opostiunea domnului Sasanu.

„Bea draga din aceste leacuri,“ continuà elu si se încercà a trage pe guvernanta dela patu, care nu voiá se se misce de acolo.

Erá cá si o lupta între acesti doi ómeni.

„Dêca permiti, voiú bé eu limonad'a,“ dîse de-odata nemtióic'a, „cá-ci si eu am ferbintiela.“

„Ba nu, nu, — adà!“ cerù cu insistentia bolnav'a.

Êr' domnulu Sasanu se facuse galbenu cá cér'a si se retrase dela patu.

„Mari luà paharulu si-i sorbi cuprinsulu cu lacomie.“ Apoi de ostenita si slabita ce erá i lunecà paharulu din mâna si cadîu pe covorulu de dinaintea patului.

Biju, catialusiulu meu, care intrase cu mine si se tiênuse pâna acum frumusielu sub unu scaunu, esí cá se linga paharulu.

Guvernant'a la acêta vedere sarí cá o leóica turbata la bietulu catialusiu si-lu alungà cu o lovitura de picioru dela paharu, strigându:

„Ce maniera a aduce câni in odaia de bolnavu — marsi, marsi!“ continuà ea si scóse pe Biju afara, care fugiá cu cód'a între picióre si dulalaindu.

Domnulu Sasanu stase dintru antâiu fâra mişcare, apoi se plecase pentru a redicá paharulu si a sterge cu ingrigire picaturile de limonada, ce se versarà.

Mie mi se puse cá unu cutîtu la anima.

Mai antâiu lupt'a între soçiulu bolnavei si între guvernanta, apoi spaim'a acestui'a cându nemtióic'a amenintia-se cá va goli ea paharulu, acum gróz'a de care fura apucati amêndoi cându vediurà cá ar' poté gustá si alta fiintia vietuitoré din acea limonada: acestea tóte me siliáu a ghíci adevêrulu.“

„Limonad'a erá otravita!“

„Dá, asia credu, mai cu séma fiindu-cá a muritu biat'a Mari a trei'a dí.“

„N'ai facutu aratare?“

„Eu, aratare!? La ce ve ganditi? Ce am eu de acolo se me hartaiésca pela parchetu cá martóra. Si apoi asi scapá pe biat'a Mari, nu! se le fie de capu!“

„Cà dieu bine díci!“ aprobarà celelalte.

Istori'a cocónei Tic'a se respândí firesce prin totu orasiulu.

Domnulu Sasanu se bucurá inse de o védia atátu de mare, incátu nimeni nu indrasniá a sustêiné seriosu inculparea si a porní o cercetare judicatorésca in contr'a lui si a Babetei.

(Va urmá.)

TEOCHARU ALEXI.

LEGEND'A PRIVIGHITÓREI.

I.

Sér'a cându pre codrii tainici, lun'a radiele 'si arunca,
 Si cându vântulu linu alu serei bate frundiele in dunga;
 Cându peraele dáu murmuru, si cându omulu ce muncesce
 Dórme dusu pre ce'a lume, si la grigi nu mai gândesce;
 Cene óre se preumbla prin aleele umbróse
 Alui Tabara-imperatulu?... E Domniti'a cea frumósa [...]
 Singura numai cu gândulu si cu dorulu ce-o muncesce,
 Prin aleele gradinei ea serman'a ratacesce; —
 Si-i frumósa cá o dína, la parinti e numai un'a
 Cându se-arata printre fete, e cá printre stele lun'a; —
 Cu peru galbenu, cu ochi vineti si cu mâni albe subtíri
 Cu picóre mici, rotunde, cu obrazi de trandafiri; —
 Pe-alu ei senu albu cá de marmuru, cá mândreni se resfatia
 Doi crini dulci, ce ea adese si-i desmérda cu dulcétia, ..
 O comóra necuprinsa, ce dorinti descépta-in animi. . .

Ai venit! oh! angeru dulce — o! te rogu, te rogu mai spune-mi
 Dulci cuvinte ce dáu viétia sufletului ce te-adóra;
 Si prin ceriuri cându te-aude 'lu sémtescu par'-cá cum sbóra.
 Ai venit! ce vorba dulce — dícea ténér'a Domniti'a —
 Cavalerului tindiendu-i spre sarutu dulcea-i guritia. . .
 Precându Vladu in fericire, o priviá si dusu din lume,
 O stringeá linu preste midilocu, rostindu dulcele ei nume. . .
 Am venit! fiintia sfánta, am venit, cá-ci fara tine
 Nicio radia nu-mi straluce, n'am norocu, n'am traiu, n'am bine.
 Tu. . . o numai tu in lume. . . angerulu vietii mele
 Ce-ai esútu in calea vietii-me se schimbi dílele-mi de jele
 In sperantie indrasnetie. . . in amoru sublimu si mare,
 O Domniti'a! scumpa mie. . . draga, dulce desmierdare! . .
 Au tacutu ambii de-odata, oh! si Dómne! multu e bine,
 Cându ajungu tinerii-acolo cá se-si spue prin suspine
 Doruri sfinte, vorbe mândre, fara síru, fara-intielesu. . .
 Atunci anim'a vorbesce, si nu minte nici odata,
 Atunci sufletele june contopite 'su la olalta,
 Cá-ci amorulu sfántu le leaga, ce din anima-i purcesu. . .
 Si pre cându Vladu cu Domniti'a brație-in brație, gura 'n gura,
 Petreceáu josu in gradina fericiți preste mesura,
 Din chili'a s'a privescu in gradina tatalu seu,
 Si vediénd'o pre Domniti'a, elu se intréba: „vedu eu reu?“
 Au se póte, o Domniti'a alui Tabara-imperatu,
 Nóptea cându totu omulu dórme, se se scóle linu din patu
 Cá se dee întélnire nu sciu cui; si-in focu de luna,
 Amendoi se se sarute si se plânga impreuna.
 Dar' desiérta mangaere. . . cá-ci erá chiar' ea, Domniti'a,
 Si-ast'a o vediu-imperatulu cându zimbise copiliti'a,
 Cá-ci in tóta-imperati'a, asia zimbetu n'avea nime. . .
 Si vediénd'o i-inghietiasa sângele indata-in vine.
 Cum se nu? ce-ar' díce lumea? cându ar' scí din intemplantu,
 Cându ar' scí cá chiar' Domniti'a, unu dragutiu secretu 'si are,
 Ce cându tóta lumea dórme, pe furisú cá unu talhariu,
 Tiptilu vine pe sub stresini, si ceréndu o sarutare,
 Elu sacrifica viétia Ei pe-alu dragostei altariu. —
 Se infuria-imperatulu, ochii lui innóta-in sânge;
 Si cuprinsu de ura-amara cu potere pumnii 'si strînge
 Si-apoi striga: Cine umbla prin gradina-in vremea ast'a?
 Vre-unu barbatu ce 'si conduce la aerisatu nevést'a?
 Seau vreunu hotiu cu gânduri rele a venitú animi se fure,
 Se sarute ochi albastrii, seau doi ochi cá dóne mure.
 Cine-i? Nu vreti se respundeti?! . .

Tremurându ei se retrase

— Audiéndu aceste vorbe — unde umbr'a fú mai désa,
 Ea copil'a dragalasia se lipi de-alui senu
 Si pre fragedele-i buze rataceá câte-unu suspinu;
 Si in fric'a ei Domniti'a rapitóre fara sémenu
 Erá cá si o copila prim'a data la esamenu, —
 Anim'a-i bateá si ochii ei de lacrimi se umplura,
 Gur'a ei sioptiá cuvinte fara síru, fara mesura;
 Si-acceptá cu frica mare cá-alu seu tata se scobóra
 S'o infrunte si se-i díca vorbe aspre, sdrobotóre. —
 Inse Tabara-imperatulu, omu cu minte i dá pace,
 Si inchide linu feréstr'a, vorba multa nu mai face,
 Si se culca. — Nóptea buna! sufletulu vietii mele,
 Díse-acum'a Vladu cu glasulu innecatú in mare jele.
 Cine scie déca sórtea va voi se mai vorbimu,

Póte numai susu in ceriuri noi doi se ne întélnimu.
 Inse nu uitá iubita cá totu sufletulu d'n mine,
 L'asiu jertfi cu dragu si voia totu-de-a-un'a pentru tine,
 Me cutremuru si me dóre, cându gândescu cá vine ceasulu,
 Cá se-ti dícu: remasu bunu tie. . . uite mi-se-ineaca glasulu;
 Si plângu precumu plânga fiulu ce de mama se desparte
 Si de senu ei celu fragedu se totu duce mai departe
 Fara de-a avé nadejde se se întórca cându-v'a éra,
 Cá se mai sarute-odata in veci ne-uitat'a-i tíera. —
 Apoi ei se strîngu in brație, se privescu si se saruta,
 Elu in lacrimi de óreré, ea sdrobotia, abatuta. —
 — Viétia mea | te duci | vai mie! mai remâi, cá-ci cine scie
 Ce-o fi mâne, astadi inse dámi-te cu totulu mie!
 Inse cându si-a finitu vorb'a copiliti'a. . . o minune!
 A privitu in giuru de sine, . . erá singura 'n lume.
 Visulu ei de fericire, a peritu, dar' in ascunsu
 I sioptéa unu glasu cu jale: „colo draga! colo susu!“

II.

Patru petitori de-odata, vinu la Tabara-imperatu,
 Toti frumosi si ómeni sdraveni si la vorba si la statu.
 Unii câte-o-imperatie au cá drépta moscenire,
 Fie-care are-in sufletu câte-o gingasia sémtere
 Pentru ténér'a Domniti'a ce-i frumósa si placuta
 Cá si mândr'a vióreua cându de raua se saruta.
 — Se traiesci multi ani cu pace díce Diorulu imperatu,
 Cu unu dou si cu unu sufletu io la tine-am alergatu —
 Cá se-mi dáí mie soție pre Domniti'a dulco flóre,
 Ce-i cu senu de zapada si cu ochii rupti din sóre.
 — Díle bune! — díce altulu — imperate io-ti poftescu!
 Si-ti descoperu cá Domniti'a t'a, e flóre ce iubescu,
 La picóre-i punu eu astadi o intréga-imperatie
 Si viétia mea de rege numai se se dee mie. —
 Er' alu treilea se scóla de pre scaunu si zimbese,
 Apoi díce plinu de fala: — Imperate socotesce!
 Cá-ci io inca-ti ceru odorulu si me-inchinu la elu cu doru
 Dámi-lu mie si in schimbu dáí-voiu viétia mea si-alu men
 [amoru!]

Apoi tace. . . mai remâne inca unulu se gráiésca,
 Inse astui'a-i lipsesce totu curagiulu se vorbésca, —
 In sférsitu se imbarbatéza, si cu vorba dulce, lina,
 Elu incepe-a s'a vorbire si din cându in cându suspina.
 — Inaltiate imperate! díle lungi si fapte brave!
 'Ti poftesce si supusulu ce-inainte-ti acum cade,
 Nu potu dá Domniti'e t'ale, nici averi nici ranguri mari,
 Viti'a mea-i necunoscuta, mosii mei fur' corturari, —
 Cu scientia 'si cáscigara hran'a loru de adi pe mâne,
 Dar' t'au slugitu cu credintia imperate si stapáne! —
 Pe-aloru urma-am pornitu si eu si muncindu 'mi cáscigu
 [hran'a,

Cându dorerea me-impresóra, — eu 'mi iáu in mâna pén'a. . .
 Si scriu viersuri dureróse, — ce la vreme-au pretiulu loru,
 Cá-ci cântu patri'a, amorula, si pre-alu tierii domnitoriu;
 Si eu falnice-imperate indrasni se-mi inaltiu gândulu, —
 Pána la Domniti'a vóstra si de ace'a 'mi iau cuvântulu,
 Si te rogu cu umilintia, cá se-mi dáí copil'a mie,
 Cá-ci se-o faca fericita cá min' nimenea nu scie. . .
 Eu in viétia-i dáu placere, ér' in mórté fericire,
 Si prin viersuri dupa mórté, — o inaltiu la nemurire. —
 Nime-in lume nu e-in stare cá se-i dee ce-i dáu eu —
 Ast'a inse n'o scí nime far' Ea, eu si Domnedieu! . . .
 Inaltiate imperate! de preferi tu fericirea,
 Mai presusu decâtu ace'a ce dá rangulu si marirea,
 Atunci lasa pre Domniti'a se-si aléga soçiulu seu,
 Cá-ci asia e rënduita dela bunulu Domnedieu.
 — Destulu. . . esi! ast'a-i porunc'a ce-ti rostescú eu indignatu,
 Tu se dáí óre-indrumare adi lui Tabara-imperatu! ? . . .
 Tu ce-ai indrasnitu odata se inalti a t'a privire,
 Unde ochiulu se orbese de atát'a stralucire, —
 Tu ce m'ai ranitu in sufletu cu atát'a cutezare,
 Vedi! te iertu si dáu esemulu despre-a mea mare-indurare.
 Inse 'ti ceru cá nici gândirea si nici mintea t'a smintita,
 Vecinicu se nu se inaltie la copil'a mea iubita! —
 Esi! — 'ti dícu. . . — Adio! 'mperate, eu me ducu se-mi
 [plângu necasulu, —

Pána voiu scapá de lume, pâna ce mi-a suná ceasulu, —
 Dee-ti cerulu díle bune, de necasuri mari scutite,

Vitejii nenumerate si osti mari, nebiruite. . .
 Eu suntu Vladu fetioru din ómeni mari la sufletu si gândire
 Si-'ti promitu c'oiu luptá-in viétia pentru-a tronului marire!
 . . . Ó adénca 'nchinatiune facú Vladu, apoi se dusé
 Cu dorere-adénca-in sufletu si cu anim'a repusa. . .

III.

— Ce dorere te consuma dulce dragoste balae?
 De ce faci'a t'a cea alba, arde-in tainica vapae?
 De ce-in ochiulu teu straluce lacrim'a ce te consuma?
 De ce doruri se atinge animiór'a t'a cea buna? —
 Ast'felu-i dícea Domnitiei, imperatulu desmerdând'o
 Si din cându in cându pre frunte cu dragu dulce sarutând'o.
 Er' copil'a stá pre gânduri si cu manile-i de céra,
 Cându 'si redicá cositi'a, cându si-o lasá pre senu éra. —
 Si taceá . . . cá-ci ce se-i spuna ea lui Tabara-imperatu?
 Cându sciá cá si prin gândulu ei l'aru face superatu.
 D'apoi inca se-i mai spue dorulu tainicu ce-o muncesce,
 Si de-o vreme-incóce tóta tinereti'a-i vescediesce.
 — Ei! te pricepu eu pré bine — díce Tabara-imperatu,
 Tie drag'a mea Domnitia ti-a vint' doru de maritatu!
 Si sciendu-ti eu necasulu, cá parinte me-am grigitu
 Se-ti alegi din trei pre care-lu afi vrednicu de iubit.
 Imperatulu Dioru te cere, si-'ti inchina la pitióre
 Ó intréga-imperatia . . . Elu e robu, tu domnitóre!
 Apoi Codru ce domnesce unu regatu frumusu si-intinsu,
 Ce de armele dúșmane nice cându n'a fostu invinsu.
 In sférsitu Danu craiulu mándru cu ochi negrii plini de focu,
 'Ti inchina cu placere nume, viétia si norocu.
 Din tustrei alegeti unulu, i cunosci si scii prea bibe,
 Cá de nu-ti alegi adi unulu, altulu tii alege máne.
 Cá-ci asia e legea firei, — de parinti se se departa,
 Cându sosese vremea-ace'a si la fetioru si la fata. . .
 — Numai trei m'au cerutu dara? Numai trei 'mi díci tu
 [tata?

Eu credeám cá voru fi patru cari au petitu pre-a t'a fata.
 Numeru fara sociu, . . . ó Dómne! elu aduce nenorocu,
 Se-acceptámu inca taicutia, dá de-o veni altu-'n locu.
 Numai trei? . . . de ce nu patru? . . . Eu din patru vréu
 [se-alegu.

Si din trei 'ti spunu taicutia, nu sciu cum se te-intielegu.
 Dar' din patru-i alta tréba, .. se-acceptámu . . . eu acceptu inca,
 . . . Si dícându Domnitia — acestea incepú amaru a plânge.

— Ce-mi vorbesci de trei si patru? se te-intielegu nu potu eu,
 Dar' vorbesce! ó vorbesce-mi! pentru bunulu Domnedieu!
 Nu esci póte-indentulita, cu asti regi din case 'nalte?
 Atunci spunemi-o dragutia! spunemi cá se sciu inc'alte,
 C'am ó fata ce nu-'si afla unu barbatu de soiulu ei —
 Si-o se te tienu pre vecie in palatu printre ai mei.
 Dar' se-mi totu vorbesci de patru si de trei, mai sciu eu
 [Dómne! . . .

Astea mi se pare draga cá-'ti prevestescu rele tóne! —

Ei! dar' ce-mi aducu aminte?! . . . Dar' nu, nu póte se fie,
 Domnedieu nu-mi destinase dór' atátea chinuri mie. . .
 Dar' s'o intrebu. . . Audi Domnitia! . . . patru petitori te ceru.
 Inse unulu nu e rege ci unu simplu cavaleru.
 L'am uitatu, fi-lu spunu acum'a des' sciu cá n'o se-ti placa,
 E unu Vladu ce 'mi promite cá mií versuri ó se-ti faca,
 Si cá are se-ti remáe numele in vecinicie,
 Déca de barbatu pre densuslu Pai alege póte, fie. —
 — Tata! viéti'a ast'a tóta e unu visu si visulu trece,
 Fericitu cine in tichna visulu ast'a si-lu petrece,
 Fericitu cin' lasa-in urma ó frumósa suvenire,
 Fericita asiú fi si eu, déca-asiú trece-in nemurire
 Dupa mórte. . . Tata! Vladu e cel'a ce-lu iubescu,
 Si de mire pentru mine eu numai pre Vladu dorescu!
 Si vorbindu ast'felu Domnitia, in genunchi se lasa dulce;
 Tabara voiá se ésa, dar' ea-i striga: — nu te duce! —
 Spune-mi tata déca meritu se me mai desmierdi odata,
 Cum faceá-i si pân' acum'a cu copil'a-ti desmierdata!
 Spune-mi! . . . Ó! dar' fugi de mine! tu te dú?! . . . oh!
 [nu te duce,

Dóra tu esci imperatulu! tu esci tatalu mieu celu dulce!
 Unu suspínu esi din peptu-i fragedu, albu cá de zapada.
 Si dorerea ce-o cuprinse ó silí de locu se cada. —
 Parasita dórme densus'a pre podele poleite. . .
 Cu dorere-amara in sufletu, cu sémfírile perdute. —

IV.

— Slugitorii curtii mele se se-adune-aici indata,
 Cá-ci voescu se dáu porunca nu cá 'imperatu ci cá tata.
 — Ast'felu Tabara-imperatulu agraesce p'unu argatu,
 Ce-in ó clipa curtea-intréga la sfatu mare-a adunatu. —
 Audfí voi micu si mare?! — audfí si intiegeti
 Si-apoi din porunca „mórtea“ séu se „ascultati“ alegeti!
 Séu cu séra cându pre ceriuri, d'alba luna stralucesce,
 Cându in pace si odichna, muncitoriulu odichnesce,
 Stati la pânda fie care impregiurulu curtii mele
 Si-ascultati n'auditi óre, vre-unu cântu de doru si jele,
 Séu nu vine óre-cine cá se dee-ocolu gradinii,
 Séu nu se incérca cum'va cá se-ademenésca câni
 Se nu latre. . . Dáu porunca aspra, mare, imperatésca,
 Cá se prindeti pre ori-cine ar' veni se spionésca! . . .
 Servitorii se inchina, si voiosu e fiecare,
 Cá-ci in senu lu fie carui a intratu dulcea sperare,
 Cá elu se va face vrednicu, si va prinde pre dúșmanulu.

V.

Luna d'alba! luna d'alba óre-in calea t'a cea lunga
 N'ai veditu pre Vladu iubitulu ce s'a dusu dorulu se-si
 [plânge?

N'ai surprinsu lacrimi amare p'alui fačia intristata?
 Séu vreunu zimbetu p'alui buze n'ai veditu tu nici-odata?
 Unde-i elu? respunde-mi luna! — póte cá acumu privesce
 Chiar' la tine, . . . si mai póte cá la mine se gândesce.
 Oh! strabate luna draga, pâna-in anim'a-i sdrobita,
 Si vedi déca pentru densuslu eu sum totu alui iubita, —
 Séu e stérsa amintirea díleloru incântátóre
 Cându erá pre pamentu pace, ér' pre ceriuri dulce sóre.
 Spune-i dorurile mele! — spune-i dragostea curata!
 Si cá sum din rëndulu celoru ce iubescu numai odata.
 Ast'felu povestiá Domnitia, privindu printre lacrimi lun'a,
 Si erá mai rapitóre decum fusé 'n totu-de-a-un'a.
 Ea ar' vrea se mai vorbésca, dar' durerea ó opresce,
 Ostenita ea adórme, . . . numele lui blându rostesce.

Lun'a 'n cétia se ascunde nópte négra se arata. . .
 Dormi Domnitia rapitóre! dormi copila desmerdata!
 Uita-ti dorulu si amorulu, uita-ti chinulu si dorerea,
 Cá-ci in somnu nefericitulu 'si mai afla mangaerea.
 Lumea tóta-i ó spoiala, . . unulu perde ce iubescu,
 Togmai pentru cá 'n marie si in purpuru stralucesce;
 Altulu éra din potriua déca rangulu i lipsesce,
 In zadaru speréza-in lume fericirea ce doresce;
 Si nu-i modru cá se-ajunga, ómenii la invoice,
 Rangu, averi, astea 'si au loculu ér' nu fraged'a iubire.
 Dormi Domnitia! dormi in pace, tu-lu iubesci, elu te iubescu,
 Tabara-imperatulu este omu ce lumea cármuesce,
 Déca anim'a lui tare ó immói, — elu póte tóte,
 Si ó dativa uríta déca vré se-o schimbé póte.
 Dormi Domnitia! las' se plânge Vladu ce nu mai are-in lume,
 De cátu sfânt'a suvenire a iubitulu teu nume, —
 Las' se plânge elu, cá-ci sórtea i-a fostu cruda ne'ndurata;
 Si de ce? . . . Cáci n'a fostu rege onorabilulu seu tata!
 E pecatu óre acést'a? E pecatu cá-i lu ce este?
 Déca-amoru-i pecatu mare atunci Vladu pecatuesce, —
 Er' de nu, atunci de siguru, lumea tóta e întórta,
 Si sublim'a fericire din a vietii carte-i stérsa!

Prin aleele-inverdite umbr'a unu omu se-arata,
 Ce pasiesce cu sfiala, apoi stá pe locu de-odata. . .
 Si asculta cum prin frundie véntulu bate si suspina
 Jalnicu cá nefericirea ó anima straina.
 Galbena-i faci'a lui mandra, senu lu adesu tresare
 De ó frica ne'ntielésa si de-o mare nerabdare.
 Elu mai vine inc'odata cá se-o véda se-i vorbésca,
 Elu, Vladu, celu respinsu de tata, remasu bunu vré se-i
 [sioptésca.

Si se-i spue că iubirea lui n'apune nici-odata,
Desf' s'orțea ne'ndurata f-i desparte de olalta —
. . . Vladu ajunge sub balconul copilitiei rapit'ore,
și unu versu doiosu elu sc'ote de pre c'orde plângat'ore, —
Elu o chiama înc'odata, la amoru, la fericire,
Pentru cea din urma ora. . .

Dar' de-odata fara scire,
E incungiuratu de ómeni. Pre balconu Domnit'ia plânge,
Vântulu bate mai puternicu, vérfulu plopiloru ind'oe,
Și din nori neg'ii de-odata fulgeri cadu, si cade pl'oe,
Er' prin midiloculu fortunei striga Tabara imperatu:
— „Mórte crunta acelu'a ce copil'a mi-a-insielatu!“ —
Unu suspinu, unu jalnicu vaeru, apoi totalu tace-in nópte,
Numai tener'a Domnitia tristu îngâna jalnici si'opte. . .

VI.

Intre dóue déluri 'nalte siede-o baba-incolacita
Lânga focu, si dice-in taina o vorbire maestruta.
E betrana, e sbârcita, peru caruntu, frunte os'osa,
Galbena-i cá si o mórta, din momenturi acum sc'osa.
Langa ea o m'itia sura si o br'osca se privescu
Cá doi pretini, — ér' de-o parte doi catiei dintii rangescu.
Si la focu ferbe-o caldare ér' in ea suntu burueni
Adunate de betran'a din sieptedeci de poeni. . . .

E Gur'oe vragit'orea, ce c'unu semnu opresce vântulu,
Si in dóua césuri póte se-incungiure pamentulu.
Ea aduce fete mandre prin vezduchu pre b'atiu de-alunu,
Si-i de față-in cintirime candu strigoile se-adunu.
Perulu ei e cá cenusa, dinti demultu nu are in gura,
Ochii f-i sclipescu in nópte cu unu focu preste mesura,
Manile i-su numai óse însirate cá in drotu,
Er' de 'nalta spunendu dreptulu e cu capu cu totu d'unu cotu.
Si cum stá la focu Gur'oe, . . . óre cine o intréba
Déca póte se vorbésca cu ea nóptea ast'a-intréga
Se întorče vragit'orea si-i raspunde: ascépta înca,
Cá-ci sum cufundata 'n vragia, mare, tainica, adéncia.
Si ér' dice vorbe multe, fara siru fara-intielesu
Mestecându mereu in ceauunu florile ce-a fostu culesu.

Acum vino! dice bab'a. . . Tremurându inaintéza
O copila cu peru galbenu cu ochi mari ce schinteie'za,
Si din cari cetesce omulu fericirile perdute,
Dragostele infacarate, de cu vreme disparute.
— Cere buna dela mine! ori ce vrei, eu potu a-ti dá,
Numai rug'a mea doi'osa eu te rogu a ascultá:
Am avutu draguti in lume, care me-a iubit cu doru,
Si eu l'am iubit totu ast'feliu c'unu cerescu si sfantu amoru;
Elu e mortu. . . mai multu in lume fara elu nu vréu se fiu,
Si de-ace'a eu la tine baba draga astadi viu;
Si te rogu cá cu poterea ce-o ai me fá pre mine
Cá se moriu séu se se schimbe traiulu meu din reu in bine!
. . . — Fie! — dice-atunci betran'a — „Vréu se fiu privighit'ore
Si se canti cum cântá d'ensulu numai nóptea in recóre,
Candu veneá la tin' se-ti spue, dorulu aprigu ce-lu consuma,
Si candu voi in fericire, petreceá-ti dulce-imp'neuna.“

Ce-a disu bab'a e aievea, si de-atunci nóptea 'n recóre
Ascultamu cu bucuria glasulu de privighit'ore,
Cá-ci Ea numa-atuncea canta candu veniá la ea cu doru
Vladu iubitulu cá se-i spue nesfêrsitul seu amoru. . .
Er' precandu privighit'orea, canta nóptea-in focu de luna
Câte animi desmerdate nu-si petrecu óre-imp'neuna? . . .
Câte doruri ea n'aude? câte animi nu patrunde?
Cu-alu ei glaslu ce-la-alu iubirei doru asia de bin' raspunde.

1886.

Georgiu Simu.

UNIVERSITATEA DIN COTNARU SI ALALTE SCÓLE ROM. DIN SECL. XV—XVII.

(Urmare.)

11. De la 1633—1710 se intinde unu periodu
carele in multe respecte e din cei mai insemnati
in istori'a desvoltării intelectuali a poporului ro-
manu. In elu limb'a romana scapa de jugulu se-
culariu alu slav'onei, apoi cá consecintia frésca a
desrobirei limbei nationali, literatur'a romana pro-
pria iea unu anumitu aventu, si cu acestea in
necsu óresicumu de sine intielesu scólele nationali
inca inaintédia, trebuira se inaintedie si se se re-
dice.

Mai multe suntu cauzele si respective fac-
torii, cari concusera si contribuira la producerea
resultatelor aieptate.

Se vedemu acele cauze si acei factori.

Primulu factoru e cá indata la inceputulu pe-
riodului pre tronurile principatelor romane de la
Dúnare se sue din fericire nesce principi din cei
mai luminati si devotati binelui tieiei lor, cari
— abstragundu de la detestabilele lupte dintre
Moldoveni si Munteni, frati de unu sange si de o
mama, — domnirea si-o marcara prin diverse
institutii culturale si de alte specie. „Principele
Mateiu Basarabu alu Munteniei, dice unu scrie-
toriu rom.,¹⁾ déca n'a fostu singurul erou alu
Tierei-romanesce, a fostu inse celu mai mare domnu
ale ei; elu a sciutu se imp'neune poterea armelor
de apere cu regularea progresului si a ordinei
deinleintru.“ Éra despre principele Vasiliu Lupu
alu Moldovei unu scrietoriu strainu contemporanu
insémna,²⁾ cá „a descrie venerabilea demnitate a
domnului V. Lupu, cunoscintieele s'ale, escelenti'a
bunului seu sentiu, adunc'a s'a familiaritate cu
auctorii vechi si moderni, pagani, crestini si chiaru
turci, bravur'a si abilitatea sa militaria, va intrece
poterile preceperei omenesci. Adev'erulu e, cá elu
a ajunsu pre anticii imperati ai Greciei, ba i-a si
intrecutu, cáci perfectiunile s'ale suntu celebrate
iu tóta lumea.“

Nu se tiene de propusulu nostru a cercetá,
déca principele Vasiliu Lupu a fostu de origine Ro-
manu ori — dupa cumu afirma Dem Cantemiru si
pre urma-i altii³⁾ — Arnautu, asiá cátu numele de
Lupu l'ar fi portatu numai de la „ungere,“ adeca
de la urcarea sa pe tronu, cu tóte cá prin crisó-
vele si documentele moldovene vorniculu Vasiliu
Lupu ocure cu vreo siepte ani mai nainte de ce

¹⁾ G. Misailu, Epoc'a lui Vasiliu Lupu si Mateiu Ba-
sarabu, Bucuresci 1886, pag. 91.

²⁾ Arcidiacon. Paulu de Aleppo, Caletori'a s'a prin
Moldov'a si Tier'a-rom. cu Macariu patriarculu Antiochiei,
1650—1660 (la B. P. Hasdeu, Archiv'a istor. a Rom., tom.
1. part 2. pag. 59—111.)

³⁾ Demet. Cantemiru Descrierea Moldovei, capulu des-
pre alegerea domniloru. Const. Negruzzi, Pecatele tenere-
tieloru. Mich. Cogalicénu etc.

densulu ar fi ajunsu la domnia.¹⁾ Nu discutăm nice spusele lui Paulu de Aleppo, carele in caleto-ri'a sa la Moldov'a (1650—1660), vedien-du mul-timea Greciloru alesu prin orasiile principatoru romane dunarene si curtea lui Vasiliu Lupu in-congiurata de Greci, nu numai aluneca a dice, ca majoritatea locuitoriloru Moldovei si Valachiei suntu Greci, ci si pre principele Vasiliu Lupu lu-socotesce de Greco, scriendu: „Caus'a urei loru (a boieriloru moldoveni) pentru Vasiliu voda fu, pentru ca elu era Greco de nascere si origine, si facuse toti curtenii si oficiarii sei diu Greci, de-partandu pre Moldoveni, ... de-i adusesse la cea mai mare seracia si degradare; pentru acesta ratiune Grecii si Moldovenii se urescu unii pre altii preste mesura.“²⁾

Ace'a inse nu se pote nega, ca Grecii mai alesu de la cuprinderea Constantinopolei prin Turci a. 1453 incoce, inmultindu-se si intarindu-se totu mai multu in principatele romane la urm'a urmeloru ajungu in acestea la periculosa prepon-derantia preste boierimea indigena, incatu pro-voaca incontra-si sub Alesandru Iliasu alu Moldo-vei o resculara a boierimeii si a gloteloru in frunte cu vornicul Vasiliu Lupu,³⁾ carea numai prin uciderea ministrului greco Baptist'a Veleli si alun-garea Greciloru din tierra se potoli. Totu asiá Mi-haiu eroulu in tractatulu de aliantia cu Sigis-mundu Báthory stipulédia, ca Grecii se nu fia admisi in functiuni publice.⁴⁾ Si nu altcumu Ma-teiu Basarabu se vede in 1640 constrinsu a aduna sinodulu tierei compusu din „cleru, boierii mari si mici, consilieri, deregatori, judecatori si a tota meseri'a tocmitori.“⁵⁾ spre a pune printr' insulu stavila cutropirei staruito-re si periculose a mo-nastiriloru decatra Greci. Era reactiunea patriota contr'a Greciloru restorna in cele din urma chiaru si pre Vasiliu Lupu voda din domnia in favorea lui Georgiu Stefanitia hatmanulu. (1654.)

Scurtu: pre tempulu si in periodulu din vorba grecismulu, curintele greco e forte potinte in prin-cipatele romane dunarene, si elu devine cu voia ori fara voia, cu consire ori fara consire unulu din principalii factori ai mantuirei Romaniloru de jugulu slavonei si ai memoratului aventu alu lite-raturei loru. Caci influinti'a greca face, de fetiorii de boeri de aci incolo nu frecuenta mai multu numai universitatile din Cracovi'a si Baru si alte institute polone, ci si academi'a elenica, de Dem. Cantemiru laudata, din Constantinopole.⁶⁾ Prin acesta, cumu si prin Grecii mai eruditi inmigrati si stabiliti in Moldo-romani'a, fruntasii si alesu scrietorii moldo-munteni se familiarisedia cu limb'a neo-greca si vechia elena, si deci scienti'a si eru-

dituneu loru nu si-o mai hauriedia p'aci exclusivu din cartile slavonesci si polone, ci si dea dreptulu din anticii clasici eleni. Estmodu lumin'a sciintie-loru si cunoscientieloru omenesci se aprinde in mesura mai notabile si in Moldo-romani'a, si spi-retulu propasitoriu alu tempului din Europ'a apu-sena, incepe a adia si la Moldo-romani. Estmodu se intempla, de din ciocnirea grecismulu cu sla-vonismulu, din lupt'a de preponderantia a unui-a asupr'a celui-alaltu, resulta romanismulu, reacti-nea romana, desceptarea consciintiei nationali ro-mane in scrietorii si in alti fruntasii moldo-ro-mani de pre acele tempuri. Eca factorulu alu doile

Alu treile factoru la tote aceste a fostu re-formatiunea basericesca din seclulu XVI. Tacemu depré acea, ca protestantismulu acumu de la in-ceputulu seu a staruitu prelunga folosirea limbe-loru nationali ale diverseloru popora in cartile liturgice si la cultulu divin, care ideia nu potea se remana fara cesi-cevasi injuriintia si asupr'a Romaniloru. Dar' apoi afara de acesta reformati-nea a fostu faia de Romanii transilvani impre-nata cu unu proslitismulu binisioru de vehe-mente, in care nu potemu se nu recunoscemu ore-care fundu de tendintia nationala magiara, ce'a ce erasi totu asemene resultatu trebui se aiba, ca si mentionat'a ciocnire a grecismulu cu slavo-nismulu in Moldo-Munteni'a.

Tote aceste la olalta luata potentiédia preto-tindenii misicarea culturale si literaria romana in acestu periodu.

Se infiintiédia in Transilvani'a tipografie pen-tru tiparire de carti romane? Infiintiédia de aceste si principii Vasilie Lupu in Moldov'a si Mateiu Basarabu in Munteni'a pre la 1640. Se tiparescu carti rom. in Transilvani'a, unele infectate cu doc-trine de ale sectariloru protestanti? Tiparescu carti romane basericesci ortodocse si nebasericesci si laudatii principi moldo-munteni. Si asiá mai departe in privinti'a celoru-alalti rami si a celoru-alalte asediamente culturale, care anca totu in Moldov'a suntu mai de insemnate, unde si in acestu peri-ode damu de o literatura, relativu la celoru-alalte parti locuite de Romani, mai serioasa si mai intinsa, si unde avemu pre cei mai insemnati scrietori si cronicari ai periodului, bunaora pre metropolitii Varlaam si Dositeiu, pre Eustatiu, Mironu Costinu cu fiiu-so Nicolau, Demetriu Cantemiru si altii.

12. Ce se atinge in speciale de scóle, in Mol-dov'a principele Vasiliu Lupu si-redica monu-mentulu celu mai neperitoriu memoriei sale, prin infiintiarea scóleloru superiori delanga monastirea Trei-ierarchi in Iasi la 1640,¹⁾ scóle numite dupa numele seu „academi'a vasiliana.“ Principele Va-siliu pusu odata pe calea infiintiarii de institutiuni folositorie, nice ca potea sta la calea diumetate, deorace o reforma trage pre alt'a dupa sene si tipografi'a si scól'a se complinescu impromutatu, un'a fara alt'a nu pote infori. Iutru acesta Vasi-

¹⁾ Intr'unu suretu din 23 fauru 1627, la *Teod. Co-drescu Uricariu*, tom. 5. pag. 385.

²⁾ *Arcidiac. Paulu de Aleppo* in o. c.

³⁾ *Mirone Costinu*, *Letopisitiele Moldov.*, tom. 1. pag. 264.

⁴⁾ *Eud. Hurmuzachi*, *Documentele ist.*, III. pagina 212, 475.

⁵⁾ *G. Missailu*, o. c. pag. 91.

⁶⁾ *Rangabé Histoire de la litterature grecque* p. 36.

¹⁾ *Br. Andreiu Siaguna*, *Istor. basericeii ortod. resar. Sabiiu* 1860, tom. II. pag. 265.

liu Lupu urmă asisiderea, că și la redicarea tipografiei „domnesci,” svatului invetiatalui și bunului Romanu Petru Movila, arceiepiscopulu Chievului, carele starui pentru realizarea acestei ideie mantuitoare și prelanga contempuranulu și pré demnulu metropolitu alu Moldovei Varlaamu, lu-urmă cu atātu mai usioru, cu cătu elu intră in cadrulu laudabililoru sale intentiuni.

(Va urmă.)

Dr. Gregoriu Silasi.

EPISTÓL'A.

Este una fientia, a carei feti gingasi
Siedu in pól'a maicei, mândrii, dragalasi,
Si de si micuti suntu lipsiti de vóce,
Vorb'a loru, minune! strabate se-ntórce
La toti, acei ómeni, cari au se-o auda,
Din tíera in tíera preste-a mării unda,
Chiar' celu mai departe inca o percepe,
Elu nu o aude, totusiu o precepe
(Sapho in seclu VI. inainte de Christosu.)

Numele epistólei, „a acestei corabii spirituali care pluteste pe oceanulu indepartariloru,” precum fórté nimeritu o numesce unu barbatu de spiritu, se deriva dela verbulu grecescu „ἐπι-στέλλω” trimitu cuiva. — Epistóla se numesce in poetica aceea scrisóre, care amesuratu contienutulu ei: parte enaratoriu (epicu), parte liricu si căm de comunu didacticu, nu se póte însfrá nece unui soiu specificu alu poesiei. Tonulu in care se scrie nu se póte defini in generalu, că-ci acest'a deinde multu dela cuprinsulu ei, precum si dela relatiunile in cari se afla scrietoriulu față de primitoriulu Asia spre es.: epistótele scrise de Ovidiu din Pontu, unde fuse-sè esilatu, suntu preste totu elegice (doiose), epistótele lui Horatiu satirice, epistótele lui Voltaire, Jacobi si altii suntu nesce efusioni (isvoriri) lirice a unei dispușetiuni glumetie. Ori care epistóla trebue se aiba un'a referintia atātu asupr'a scrietoriulu cătu si asupr'a aceluia carui'a i se scrie. Prin adresarea la un'a anumita persóna si pierde epistóla „poesi'a,” séu mai bine dicându „mintiun'a,” „fictiunea,” casciga inse nesce tesauri scumpi: adeveratatea, individualitatea si vivacitatea. — Un'a epistóla din viétia comuna atinge numai relatiunile dintre scrietoriulu si cetitoriulu ei, prin urmare nu are de cătu un'a insemnatate privata, pentru toti altii e fora de intielesu.

Si déca privimu la contienutulu diferiteloru epistóte, câte si mai câte vomu aflá in ele? Căta iubire gingasia resuffu dia epistótele cari si-le scriu unulu altui'a dóue fientie ténere, cari inca nu cunoscu lumea cu amaratiunile ei, cari orbiti de pasiunea loru inocenta nu se vedu decātu pre sene si redicându-si in cugetulu loru munti de auru, cugeta că voru fi cei mai fericiti pre lume „aflându-se unulu cu altulu?” Căta bucuria respira din epistótele ce si-le scriu ómenii atunci cându suntu in fericire? „dar' totu in epistóte se esprima do-

rerea parintiloru pentru pierderea unui fiuu iubit, séu a unei fiice dragalasia la cari priviáu că la mantuirea sufletulu loru! Căte epistóte nu suntu udate cu lacrimile stórse de perderile, amaratiunile multifarii ce ne complexiescu.

Tóte acestea inse suntu sémțite numai de cătra scrietoriulu si in multe casuri si de cătra primitoriulu epistólei.

Lumea mare, rece si egoista nu prea are obiceiu de a se ocupá cu atari sémțieminte ale celoru cercati de sórte! —

In urm'a celoru până aci espuse epistóla are multe si felurite insemnari, — ea inse in prim'a linia insemnéza: un'a conversare in scrisu cu unu óre cinev'a din departare, de ace'a si istori'a ei merge treptatu, mâna in mâna, cu istori'a desvoltarei treptate a scrierei intre ómeni. Chiar' si in celea mai vechi tēmpuri istorice se afla indicii despre form'a si clauderea (incuierea) acestoru scrisori, cari serviáu că comunicare personale cu cei din departare.

Unde-si are leaganulu respective loculu primu natale epistóla? nu se póte sci cu securitate, — se presupune inse că: loculu nascerei epistólei au fostu Egiptulu, pentru-că in ace'a tíera, cându-va renumita, astadi inse nefericita in tóte privintiele, dāmu de celea dintaiu urme ale unei desvoltari culturale, — acolo s'au aflatu „papirulu,” care au servitu mfi de ani că materia pre care s'au scrisu.

Pre lānga tóte acestea că cea mai vechia epistóla pre lume se amintesce la Diodoru istoriculu: „epistóla ce a tramisu regele indianu Stabrobates reginei Semiramis. Unu numeru insemnatu a scrutatoriloru istorici mai noi inse sustiēnu: cumca adeverat'a inventatóre a epistólei ar' fi fostu regiu'a Atoss'a, care au fostu fic'a regelui Ciru si mam'a regelui persicu Xerxes.

In sant'a scriptura a vechiulu testamentu inca se face amintire de scrietorii epistóteloru, precum se póte vedé la II. Samuilu cap. 11. 12. v. 14. 15.; „si a dóu'a dī scrise Davidu scrisóre lui Jacobu, si o tramise prin Uria. Si scrise elu asia in scrisóre: puneti pre Uria la loculu celu mai greu alu luptei, si trageti-ve de dinapoi'a lui, că se fie lovit si se móra.” — De ace'a mai tårdiu si chiar' si in dílele nóstre tóte acelea epistóte cari pricinuescu periclitare de viétia séu chiar' si mórté acelor'a cari le pórtá — au numele de „epistóte de ale lui Urie.”

Totu asemenea că Urie o patíra si Bellephron cu Proitas (vedi Iliad'a lui Homeru VI. 153). Cestu din urma tramise prin Bellerophon un'a epistóla ginereului seu, care erá rege in Lykia, lasandu-i cestui din urma că: pre aducatoriulu epistólei se-lu omóre.

(Va urmă.)

St. C. Z. ... tianulu.

NOTIUNI DIN ECONOMIA DOMESTICA.

(Urmare.)

7. Tractarea cu servitorii — servitórele.

Ori-ce positiune in societatea omenéscá 'si are obligatiunile si indetoririle s'ale, care trebuescu bine cunoscute si implinite. Obligatiunile si indetoririle ce suntu impreunate cu positiunea unei económe, precum s'a vediutu si pâna aci, suntu d. e. conducerea afaceriloru casnice cu tactu si intieleptiune, de a ingrigi pentru trebuintiele familiei, de a intrebuintia mijlócele de lipsa cu cumpetu si cu crutiare, cá asia se ajunga spre a indestulá pre toti ai casei s. a. Acestea si alte multe afaceri casnice, económ'a de multe ori nu le póte sevêrsi sêngura, mai cu séma atunci cându aceste suntu de totu multe; in casulu acest'a ea are lipsa de ajutoriu strainu. De regula acelu ajutoru se indeplinesce prin asia numitii servitori séu servitóre. Personagiulu acest'a de servitu este totu-de-a-un'a strainu, crescutu in alte conditiuni si cu alte purtari si apucaturi, in totu casulu inse cu multu mai de josu si mai ordinare decâtu ale económei. Din pricin'a acest'a tractarea económei cu ei devine fórte dificila. Dela ea se cere in casulu acest'a se aiba multa prudintia, multa rabdare si bunatate, ba chiar' si unu gradu óre-care de abnegatiune. De pilda, cându nu-si implinescu detoriile loru de servitori asia cum se cuvine, ea are a-i dojeni nu cu reutate, ci cu iubire, aretandu-le totu de-odata si tristelesc umari, ce provinu cu tîmpulu din neimplinirea aceloru sante detorii; nu tiêne atát'a la delicateti'a s'a, ci cu totu din adinsulu si la ori-ce ocazioni binevenite se scobóra cu mintea si cu bunavointi'a ei in starea loru de judecata si de pricepere si le dá dese sfaturi si invetiaturi bine-voitóre si folositóre, cultiva in ei sêmtiulu de moralitate si ascultare, cá asia se faca din ei servitori séu servitóre harnice, pricepetóre, indemánatice la tóte celea si pre lánge acestea si credinóse, ascultatóre si cu totu-feliulu de purtari morale, bune si alese.

Negresítu cá ar' fi cu multu mai usioru lucrulu acest'a, cându ori ce servitoriu séu servitóre ar' intruni totu-de-a-un'a aceste frumóse calitati inainte inca de a intrá intr'unu servitiu óre care, dar' esperinti'a dílnica ne incredintiéza totu mai multu cumca ast'feliu de servitori séu servitóre se afla fórte raru si adese-ori pretindu a le respláti prea scumpu servitiulu loru. Pe de alta parte posedându o féta séu unu fetioru aceste cunoscintie si calitati recerute, fie cátu de seraci, numai fórte cu anevoie se indupleca a intrá unde-v'a in servitiu, cá-ci atunci 'si potu cascigá cele de lipsa, si fára a se mai obligá togmai la unu ast'feliu de servitiu. Din pricinile aceste dára, o económa vréndu nevréndu trebue se-si iee asupr'a-si rolulu mai susu pomenitu, déca vré cá prin servitiulu ce-lu facu servitorii séu servitórele si impreuna cu acest'a si totu ce se cheltuesce cu ei, se

se ajunga cu adevératu scopulu ce se tîntesce prin ei in prosperarea si inaintarea economiei casnice.

Cându económ'a 'si baga o servitóre nóua, lucrulu celu dintáiu alu ei este de a-i aretá tóte lucrurile, cari in curéndu au se vie sub ingrigirea ei, f-i spune fie-care lucru, cum trebue facutu si unde trebue pusu. De suntu mai multe servitóre, le destinéza la fie-care din ele, cá ce are se faca, cá asia se nu se lase un'a in nadejdea celei-alalte, éra lucrulu ce are de sevêrsitu se remána, cum se díce, balta séu neispravitu. Nu le dá la nici un'a vre-o preferintia mai mare, cá la alt'a; tóte suntu unu feliu tractate. Unu lucru de totu nepotrivitu este pentru económa de a se purtá la inceputu mai dulce cu servitórele, si-apoi de ce merge totu mai aspru; lucru care cu tóte acestea se póte observá din nenorocire la multe económe.

Servitórele, cari au mai servitu unde-va, la inceputu se lasa a sevêrsi ele de sine lucrulu ce li s'a destinatu a-lu face, fára a-le mai dá indrumari speciale; spre a se convinge prin acest'a pâna la ce gradu de pricepere si desteritate (indemánare) au ajunsu in sevêrsirea lucruriloru ce cadu in detori'a loru. Numai atunci li-se dáu indrumari, cându le-ar' pretinde ele. Daca unu lucru nu l'a sevêrsitu intocmai asia cum ar' fi doritu económ'a, nu trebue nici decâtu luatú din mân'a loru si indreptatu de ea, ci numai se indruméza cá totu ele se repareze ce n'a facutu bine, cá-ci altmíntrelea le dá privilegiu la lene si lasitate; dóue insusiri rele, cari prea adeseori le observi la multe servitóre. De asemenea nu e nici de cumu consultu, cá déca a gresítu cev'a o servitóre, se-o totu ocaréscá si cicaléscá diu'a intréga, ci dupa ce s'a dojenitu si mustratu scurtu, precisu si la intielesu intr'unu modu demnu de o económa harnica, i se lasa tîmpu pentru a eugetá seriosu asupr'a lucrulu gresítu si pe urma a-lu sevêrsi din nou. O lectiune liniscita si binevoitóre influintiéza cu multu mai bine asupr'a purtarei loru decâtu tóte ocarile lamuritóre, bá de multe-ori si batjocuritóre intr'unu modu nedemau. Cu o picatura de miere se prindu mai multe musce, decâtu cu o bute de otietu. Si o tractare amicala si totu-de-a-un'a neschimbata servesce in adevéru a corege ce nu e placutu in servitóre; esemplele si aci suntu mijlócele cele mai bune spre a cascigá respectulu, ascultarea si alipirea servitóreloru. Totu ast'feliu se urméza cu servitórele, cându vre-un'a din ele ar' avé uritulu obicei de a întóree verb'a stapênei (económei), séu de-asi permite unele glume séu vorbe nepotrivite. Se intielege de sine cá nici o mustrare se nu se faca in faci'a altor'a si mai cu deosebire in faci'a copiiloru séu a altoru servitóre.

(Va urmá.)

J. Dariu.

NUMERII 76 si 77.

Naratiune istorica.

(Fine.)

Desperarea? reflectă Mazuchelli cu recela. Numai unu lasiu desperéza. — Spiritele mari 'si creéza singure sórtea, si déca nu le stă alt'ceva la dispositia, atunci omulu are preferintia față de cele-alalte animale, că elu nu are sênguru poterea ei si consciintia de a pune unu capetu tortureloru s'ale. Mergi! eu nu despezazu! Eu sum consciu de mine.

Fora se mai vorbésca ceva Mazuchelli, se puse pre genunchi si incepù se sape la o pétra mare. Fedoru parasí pre majoru si se duse la lucrulu seu, care astadi trebuiá se fie mai puçinu cá de alta-data. Idei de totu proprie se crucisiáu prin capulu lui. Sângele desí i bateá mai repede prin arteri, cá de alta-data, totusi in interiorulu seu se sêmntiá mai liniscitu decátu ori cându alta-data in decursulu díleloru s'ale de patima. Afora de cugetulu, că intemplarea l'a resbunatu in unu modu asia de miraculosu, preparându omului care fù caus'a nefericirei s'ale asemenea sórte, mai incepù a-i luci o radia de sperantia, că vinovati'a lui Mazuchelli póte se aduca la lumina nevinovati'a s'a propria.

Precându se ocupá Fedoru cu acestea cugetari, audí de-odata la intrare pasi repedi. Elu se spariá, temendu-se nu cum'va vigilulu se-i faca imputari, pentru-cá lucrá-se cu multu mai puçinu de cătu se indatina-se de comunu. Pasii se indreptara chiar' spre Fedoru.

Audi, Nrulu 76! strigá Timoteji, pre care invetiaramu a-lu cunósce mai dinainte. Eu credu că a sositu o fama buna pentru tine. Chiar' voiám a vení in cóce, cându de-odata intrá in curtea caseloru dela Nercinsk o kibitka cu unu oficieru. Acel'a se duse la superiorulu mieu si puçinu dupa ace'a am audítu chiemându in laintru pre sora-t'a Anastasi'a. Securu a sositu vre-o scire carea te atinge pre tine.

Fedoru remase mutu la avorbirea inspectiunatoriului. Mechanice se radfímá de murii stancosi ai pescerei. Elu sêmntiá bataile pulsului pâna la têmeple. Chiar' cându f-i spunea Timoteji, că decându servesce elu numai unu casu a fostu, că unu condamnatu chiar' in atare modu a capetatu scirea despre eliberarea lui, si f-i impartasiá tóte amenuntele si accidentiele referitórie la acelu casu, se audí de-odata éra-si sgomotu la intrarea pescerei. — Spre dënsii se apropiáu mai multi ómeni.

In adevéru asia e! esclamá Timoteji. E be-trânulu Alexandru Mihailovici in persóna; eu 'lu cunoscu de pre mersu, elu pasiesce că unu elefantu. — Trebuie se fie ceva deosebitu; de securu te cërca. — Vîno, Nrulu 76, vîno se-lu întêmpinam.

Cu pasi tremuratori si cu anim'a palpitânda urmá Fedoru lui Timoteji spre o spelunca mai

spaciósa, in carea intraserá deja doi ómeni: unulu érá oficialulu primariu, pre care-lu cunóschemu deja si alu doilea unu venatoriu campestru.

Cauta cólea! esclamá celu dintai. Acest'a e omulu pre care-lu cautamu. Acest'a e Nrulu 76.

D-t'a esci tenentele inginieriu de odinióra Fedoru Niculaevici Steinheil? intrebá venatoriulu campestru.

Eu sum! respunse junele gângavindu.

Bine! continuá venatoriulu. Eu 'ti aducu eliberarea. S'a prinsu o epistóla a majorului Mazuchelli, care voiá a-o tramite la veziru pre unu tataru, care desertase, in urm'a carui faptu Mazuchelli fù dejudecatu la munca conformu decisiunei aduse de juriulu belicu. Escelenti'a s'a generalulu Suwarow dede mandatu cá numai decátu se ti-se iee procesulu la revisiune si osebitu se se cerce dela sultanulu Machsut, care érá prinsu in Rusi'a, despre relatiunile de mai inainte ale lui Mazuchelli cu fratele seu Caplan Ghirai.

De aci a venitu la lumina, că Mazuchelli a fostu care a instrainatu actele, pentru care ai fostu d-t'a dejudecatu, si le-a tramisu inimicului. Machsut, lucru naturalu, desí le sciá acestea cându te dejudecara pre d-t'a, totusiu n'a voiitu se compromita pre unu barbatu, care servi causei s'ale. Afora de ordinulu de eliberare si de restituire in postulu si rangulu mai dinainte, mai am se-ti predáu o scrisóre privata dela escelenti'a s'a generalulu.

Fedoru érá cá ametítu. Elu nu poteá díce nemica; unu torentu puternicu de lacrimi i inundara față.

Precându se petreceáu acestea, sub boltitur'a estinsa in loculu unde lucrá Mazuchelli érá lini-sce. Cându vení Timoteji la vorba, afirmá că a audítu pasi usiori, cá si cându s'ar fi apropiatu si éra s'ar' fi departatu Mazuchelli. De odata se audíra lovituri dese un'a dupa alt'a. Érá cá si cându ar' fi inceputu a lucrá cu putere dupla. O detunatura infiorátore resuná in aceea parte. Se pareá cá si cându intréga aceea parte a minei s'ar' fi surupatu.

— Cauta Timoteji, ce s'a intêmplatu? dise cu linisce oficialulu primariu. De securu a lucratu Nr. 77 cu negabare de séma si s'au surupatu petrele.

Suboficialulu se duse si in scurtu se reintórse.

— In adevéru chiaru asia s'a intemplantu, dupa cum ai dísu Alexandre, — strengariulu a sapatu cu negabare de séma, s'a resturnatu o pétra mare si cu aceea s'a ruinatu intréga intaritur'a.

— Si Mazuchelli? intrebá Fedoru.

— Nrulu 77? intrebá oficialulu primariu.

— Acel'a jace sub ruina, respunse Timoteji cu nepasare. Mâne cându vomu restituí lucrulu va aparé si Nrulu 77.

Intre torenti de lacrimi de bucurie cuprinse Anastasi'a grumazii iubitului ei, care esiá din pescera. — Fedoru nu se sfiá a o presentá cá fidantiat'a s'a. — Elu descoperí, că ei numai insinuându-se cá sora i succese a capetá concediu, că se-lu

insoțieșca în departatele regiuni ale Asiei, unde sângura i-a fostu ângerulu mântuitoriu. Epistol'a lui Suwarow inca prepará lui Fedoru o mare si neasceptata bucuria. Din dênș'a se vedeá, cá generalulu nu pierdù din vedere pre june si sôrtea nefericita a lui, si cá dupa ce descoperi tradarea lui Mazuchelli, tóte le-au pusu în miscare cá se aduca la lumina nevinovati'a lui. Pentru casulu, cându Fedoru ar' fi decisu a parasi statulu militariu, i oferí generalulu unu postu onorificu, profesorulu de matematica în Mosc'v'a.

* * *

Fedoru si Anastasi'a petrecura inca puține dile în cetatea munteana Nercinsk, unde 'si serbara si cununi'a. Dupa serbarea cununiei pornira pre cale catra departat'a loru patria. O deplina fericire casnica, fù destula recompensa pentru nefericitulu tîmpu alu ispitei loru.

(Wachsmann.)

J. Tanco.

FEMEI'A — BARBATULU.

— Cugetari si maxime. —

Intieptiunea barbatiloru depinde de la cult'r'a spiritului femeiloru. (Sheridan.)

*

Sciti pentru ce trebuie se redicamu femei'a? Pentru cá ar' fi celu mai bunu midilocu de a inalțiá pe barbatu. (E. Legouvé.)

*

Barbatii au o opiniune atátu de rea asupra spiritului femeiloru, în cátu le facu carti ecsprese, metode particulare, cum s'ar' face la copii catechismu pentru inteligenti'a loru marginita.

(M-me de Rieux.)

*

Numai unu lasiu ar' desonorá amorulu unei femei, pentru cá dênș'a nu póte desonorá amorulu unui barbatu. (M-me de Lambert.)

*

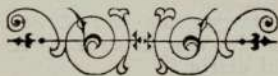
Ce prostu lucru e si opiniunea publica! — Unu barbatu de trei dieci ani seduce pre o fêta de cinci-spre-diece ani: — fêt'a e desonorata. (?) (Chamfort)

*

Femei'a în casatorie este „rôba;“ înaintea instructiunei nationale, este „sacrificata;“ înaintea muncei este „inferiôra;“ civilamente, este „minôra;“ politicamente, „ea nu ecsista.“

Ea nu este egala cu barbatulu decátu atunci cându este vorb'a de a fi pedepsita si a plati impositile. (M-me Jenni P. D'Héricourt.)

Culese de J. Aristotel.

Cronica. — **Adunarea generale a Asociatiunei transilvane** se apropie. Ea se va tiené începéndu din 8 aug. st. n. la Alb'a-Julia. — În 7 sér'a va fi convenirea si cin'a de cunoscentia. În 8 sér'a concertu si în 9 balu. În acésta adunare se va face si alegerea functionariloru si constituirea Comitetulu centralu pe trei ani urmatori. — Invitâmu cu insistenta publiculu românù din tóte partile se participe în numeru cátu mai mare la acésta adunare generala a asociatiunei nóstre! Pentru cuartire e a se adresá la domnulu Joa nu Cosieriu advocatu în Alba-Jul'i'a, — ér' Certificate pentru reducere de pretiu pe cáile ferate se potu capetá dela Comitetulu Asociatiunei din Sibiu precum si dela Directorii Despartie mintelor.

Invitare. Adunarea generala a despartimentulu XII din Desiu alu „Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporulu Românù“ se va tienea la 1 Augustu st. n. în Ciachi-Gârbou, unde se invita toti membrii si partinitorii Asociatiunei din despartimentu, precum si toti iubitorii literatur'eisi cultur'e noastre spre participare cátu de numerôsa. — Comitetulu despartimentulu XII alu „Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporulu romanu.“ Desiu, 12 Iuliu 1886. Augustu Munteanu, directoru. Petru Muresianu Sîreganulu, secretariu.

Petrecere sociala cu dantiu se va arangiá în favorulu „Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporulu romanu“ si a scólei romane gr. cat. din Ciachi-Gârbou la 1 Augustu st. n. 1886 în Ciachi-Gârbou, cu ocasiunea adunarii generale anuala a Despartimentulu XII (Desiu) a Asociatiunei transilvane, ce se va tiené acolo. Pretiulu de intrare: pentru familia 1 fl., pentru singuratici 40 cr. Suprasolviri se voru primi cu multiamita si se voru chitá prin diare. De cuartire indestulitóre s'a ingrigitu comitetulu, ér' de vîptuale au a se ingrigi respectivele p. t. familii.

Societatea pentru fondu de teatru romanu 'si va tiené adunarea generale în 11—12 Augustu n. la Siomcut'a-mare. — Invitâmu publiculu romanu se participe si la acésta adunare generala în numeru cátu mai mare. Ne pare reu numai cá diu'a într'unirei s'a pusu atátu de aprópe de ace'a a adunarei generale a Asociatiunei transilvane, cátu omulu, pe lînga tóta bunavointi'a s'a nu póte se participe la âmbele.

Renniunea inv. gr. cat. din A-Diaconatulu partiloru Satmarene apart. diecesei Oradane 'si va tienea adunarea generale anuala în 12 Aug. n. a. c. la 10 ôre din di în comun'a Madarász la carea p. t. membrii ai reuniunei si toti amicii de scóla si cultur'a poporala cu tóta onôrea se invita.

Delicetele în contr'a sîntirei Dominecei si a serbatoriloru în viitoriu nu se voru mai judecá înaintea autoritatiloru administrative, ci înaintea tribunaleloru regesci. În intielesulu acest'a a hotaritu ministrulu de interne într'o ordinatiune trimisa orasiului Dobritînu.

Conscrierea obligatoriu la serviciulu militarulu se estinde de rëndulu acest'a si asup'r'a celoru ce cadu la glóte. Toti cei nascuti în timpulu dela 1855—1866 suatu provocati, fâra considerare

la liberarea lor temporală sau totală dela serviciul militar, a lăsa se fia trecuți in listele de conscriere ce se voru impartii.

Ministrul unghurescu de finance a incunoscintiatu municipiile, că tacsele ce au se le plătesca cei liberati din armata se se plătesca pentru timpul de 12 ani socotindu-se dela terminul liberării, fără consideratia la implinirea etatii de 32 de ani.

Datori'a flotanta a Ungariei. — Dupa datele comisiunei tiei pentru controla, datori'a flotanta a Ungariei a fostu la finea lui Iuliu urmatorea: in bancnote de 1 fl.: 64,894,929, in bancnote de 5 fl.: 110,455,555, si in bancnote de 10 fl.: 143,006,300; mai departe in bonuri saline 93,641,462 fl. 50 cr. la olalta 411,9998,246 fl. 50 cr.

List'a civila a domnitorilor Europei. — Pentru sustinerea domnitorilor, populatiunea intraga a Europei platesce pe anu suma de 90 milioane florini. Mai multu că toti are Tiarulu Rusiei si anume 24 milioane pe anu, adeca 2 milioane pe luna. Dupa elu urmeza sultanulu Turciei cu 17 milioane pe anu. In loculu alu treilea vine Maiestatea S'a monarchulu austro-ungaru, care dela Austri'a si Ungari'a impreuna capeta pe anu 9,500,000 fl. Apoi: regele Italiei cu 8 milioane si jumetate, regin'a Angliei cu 5 milioane si 800 mii, totu atata are si regele Prusiei, regele Spaniei are pe anu 3 milioane si 800 mii, alu Bavariei 3 milioane 100 mii, alu Svediei 2 milioane 300 de mii, alu Belgiei 2 milioane 100 mii, alu Portugaliei unu milionu 900 mii, alu Sacsoniei unu milionu 300 mii alu Danimarcei unu milionu 200 mii, alu Vürtembergei unu milionu, regele Tieriloru de josu 800 mii, marele archiduce de Baden 700 mii, regele Greciei 650 mii regele României 620 mii fl. presedintele republicei franceze 600 mii fl., regele Serbiei 450 mii fl., principele Bulgariei 300 mii fl. si principele Muntenegrului are 60,000 fl. pe anu.

Necrologu. — *Aurora* nascuta *Caracioni*, soçi'a redactorului Teodoru V. Pacatiannu, dupa lungi si grele suferinti a reposatu in 8 Iuliu n. c. in alu 23-lea anu alu etatii, si in alu doilea anu alu fericitei vietii conjugale. Remasitiile pamentesci ale multu regretatei defuncte s'au depusu spre vecinica odihna Vineri in 9 Iulie n. dupa ritulu gr. or. in cimiterulu din cetatea Timisierei. — Fia-tierina usiöra si memori'a neuitata!

De ce nu mai cercetäza Romanii baile din Ungari'a? „Budapester Tagblatt,“ care mai inainte facea atata s'vonu cu scirea primita din Bucuresci, că guvernulu romanu ar' face la extradarea de pasapörte grozave greutati acelor'a, cari voescu se cerceteze baile ungare, vine acumu insusi si raspunde la intrebarea acest'a — desmintindu-se pre sene-si. Éta ce scrie intr'unu articulu specialu in numerulu seu dela 17 Iulie n.: — „Ce'a-ce detrage bailoru nöstre din a fi placute e puçina prevenire, ce se face öspetiloru straini, deca acei'a nu suntu tocmai somitati. In multe locuri, si mai alesu intr'acele, care zacu cev'a-si mai departe de comunicarea lumii, ömarii nostri privescu öspetiloru preste uneri si in ce'a-ce privescu raporturile sociale nici habaru nu le au, ba s'au ivitu casuri,

că au fostu directu respinsi. Unu öspe inse nu concede de döue-ori asia cev'a, si de alta-data se feresce a mai cercetä unu locu, unde se considera simplu numai de unu obiectu bunu de explötatu, fara de a fi impartasitu de acele considerari, pe care le pretinde ori-ce omu dintr'o societate si de o positie mai buna. *Acest'a a fostu si caus'a, pentru care öspetii romani n'au mai venitu la baile lui Hercules. Din patriotismu reu intielesu atatea pedeci li s'au facutu acestor'a, pana-ce ne-am pomenu cu ce'a-ce intre asemenea impregiurari nu potä se remana, si acei'a, cari ne eräu cei mai aderenti si splendidi öspeti, nu mai vinu la noi.*“

Notitie — In contr'a colerii. Cá celu mai bunu mediulocu in contr'a colerii medicii recomanda o dieta stricta in măncare si curatenia, de mare insemnatate este si curatieni'a, aerisarea si desinfierea locuintieloru. Déca cu töte aceste morbulu vine, elu incepe mai äntäu cu aceea că omulu i-i vine se verse seu că capeta diaree mai multu ori mai puçinu vehementa. In stadiulu acest'a morbulu se póte inca usioru paralisä. Pâna cându din intestinele si stomachulu lui ese numai cuprinsulu ordinaru, dămu pacientulu unu decoctu de te'a de camille. Cându inse acest'a vërsa unu fluidu mucosu si mestecatu cu fiere si din matiu iese o fluiditate apetösa de colörea galbina-bruna atunci dămu pacientulu bucati de ghiétia se inghita, i-i dămu apa gasösa (sod'a) si prafuri musante se bee si i-i aplicamu pe pântece o cataplasma calda. Cu acestu tratamentu de casa pacientulu póte acceptä in linisce, pâna sosese mediculu, care apoi i-i dă medicina in contr'a dorerilor, a sgärçuriloru s. c. l.

Unu mediulocu in contr'a colerii. Unu studentu de medicina din Turinu a aflatu in laboratorulu seu unu mediulocu in contr'a colerii, care pâna acum'a s'a doveditu in câte-v'a casuri cá eficace. Metodulu consista in aceea, că se inducu in intestinele pacientulu cá o sonda substantie antiseptice, care omöra bacteriile colerii seu celu puçinu paralisäza sporirea lor.

Bibliografia. — **Regin'a Romaniei** a publicatu la editorulu Strauss din Bonna döce romane, unulu intitulatu *Astra* si altulu *Cele döue Lumi*. Primulu este subsemnatu Dito, alu doilea *Idem*.

Trecutul-Presentelui (României), studiu politicu de I. R. cu motto: „Tantae molis erat Romanam condere gentem.“ *Virgilius*. — Bucuresci, Tipografi'a Dor. P. Cucu. 1886. Pretiulu 40 bani.

Cercetari asupr'a schismei sevërsite in beserie'a Apusëna deslipita de Beserie'a Un'a, Sfânta, Catolica (Sobornicësca), si Apostolica a Resaritului, de unu Chrestinu Ortodöcsu românü, cu motto: „Nimicu n'am creatu, Am totu adunatu.“ Bucuresci, tipo-litogr. Dor. P. Cucu, Bulev. Elisaveta. 1886.

— Se cauta spre cumparare **Crestomatia seu Analecte literarie** de Tim. Cipariu. — A se adresä la Redactiunea acestui diariu.